

Események október hó 24-én.

/ szerda /

- 07.00-kor Márton András ezds. Farkas Róbert alez-nek és Görgényi László alez-nek - mindketten a Zrínyi Katonai Akadémia állományából - azt a parancsot adta, hogy egy gépesített zászlóaljtól kirendelt 60 fővel és az Akadémia gyakorló harckocsijával / pk-a Váradi Róbert fhggy. volt / mentse ki a XIV. kerületi rendőrkapitányságon fegyveres polgári személyek által ostromlott és velük tüzharcban álló kb. 25 fő rendszemélyzetet. Ezt a feladatot a kirendelt bajtársak megoldották, a 25 fő sértetlenül eltávozott.

- Délelőtt 10 óra körül a parancsnokság értesítést kapott, hogy a volt hadtáptiszti iskola őrségét a felkelők lefegyverezték. Ugyanakkor két tehergépkocsi érkezett az Akadémia főbejáratához, melyen felkelők voltak, akik fegyvert, valamint lőszert követeltek az Akadémiától. Ezt a csoportot - ami kivétel nélkül 16-17 éves fiatalokból állott - lefegyvereztük és utána szétzavartuk. A hadtáp tiszti iskola őrségét az Akadémia vette át. Tekintettel arra, hogy a hadtáptiszti iskola igen nagy területen fekszik és egyik lőszerraktára minden épülettől távol esik, így a biztonságos őrzés nem volt biztosítható. A lőszerraktárban lévő összes lőszert az Akadémiára szállítottuk át.

- Ezen a helyen ki kell hangsúlyozni, hogy az Akadémia fegyvert és lőszert felkelőknek nem adott ki.

- 11.00-kor Zentai Gyula alez. Farkas Róbert alez-nek azt a parancsot adta, hogy Görgényi László alez-el, valamint Jánosek szds-sal kb. 30 fővel kutassa át a Szikra mozit, ahol bejelentés szerint sok fegyvernek kellett lennie. Kiszállás után megállapították, hogy fegyver ott nincs.

- Kb. déli 12.00-kor Hegedüs Örgy. parancsnoksága alatt 80 tiszt kiment a Szabad Nép székházába annak őrzése és védelme céljából.

- 14.00-kor Márton ezds. - parancsot adott, hogy egy lo főből álló jór. menjen ki a XIV. ker. rendőrkapitányságra és az ottani helyzetet derítse fel. A jór. teljes rendet állapított meg, magával hozta Farkas Róbert alez., ill. Görgényi László alez. által a rendőrkapitányságon hagyott őrséget, valamint kb. 50 db. puskát és nagymennyiségű lőszert.

- 17.00-kor Márton ezds. azt a parancsot adta Farkas Róbert alez-nek, hogy a parancsnoksága alatt a kecskeméti 12./1. / pk-a Hári János szds. / a 12./2. gk. löv. zj-akkal / utóbbi parancsnoka Karika Vincze fhdgy. / és az Akadémia gyakorló harcokocaijával / Facsek József - a Zrínyi Akadémia állományába tartozó szds-sal / menjen ki a H.M. tiszti lakóépületekhez és szervezze meg a neki alárendelt erejével annak védelmét. A feladatot Farkas Róbert alez. megoldotta.

- Az Akadémia parancsnok parancsára egy tiszti csoportot az aszódi tüzérekkel megerősítve, kirendeltek a Kőrut - Rákóczi ut sarok, továbbá az Üllői ut és Kőrut sarok és a Kálvin-tér környékén lévő tömeg szétesztatására. Este 18.00. körül a tiszti csoport azt a parancsot kapta, hogy a Központi

Városháza és az Országos Pártház közötti házagba - a szovjet csapatok szárnyán helyezkedjék el és biztosítási feladatot lásson el.

- Egy tiszti csoportot a du. folyamán a tiszti családok által lakott Tolbuchin laktanya őrzésére rendeltek ki.

- 23.00-kor Aradi Ede őrgy. parancsot kapott, hogy 50 tiszttel és 50 fő legénységgel menjen ki a XIII. ker. pártbizottsághoz és jelentkezzék Virág ezds-nél. Virág ezds. Aradi őrgy-nak azt a parancsot adta, hogy egységével menjen ki a Kontakta gyárba és az Élmunkás utcától a Bulcsu utcáig zárja le a Váci utat és a Lehel utat, s így biztosítsa a Kontakta villanyfelszerelési gyárat és annak környékét. A feladat 25-én reggelig tartott. Különös esemény nem történt.

- Zentai Gyula alez. Teleki Lajos alez-nek azt a parancsot adta, hogy 15 fős csoporttal menjen ki a Szabad Nép székházához, ahonnan 8 polgári személyt kell behozni az Akadémiára akiket az ott lévő, az Akadémiáról kirendelt őrség napközben lefogott, mivel fegyveresen támadták a Szabad Nép székházát. Teleki Lajos alez. ezt a feladatot végrehajtotta. A foglyok részben fegyveresek, részben fosztogatók voltak, akiket átadtunk az AVH-nak / részletes jegyzőkönyv csatolva /.

- Az Akadémián még akkor aránylag mindenki nyugodtan viselkedett. A hallgatók közül akadtak akik vizsgáikra készültek a tantermekben. Ez a készülés azonban nem volt elmélyült, mivel legtöbbször a politikai eseményeket tárgyalták. A hangulat általában olyan volt, hogy mindenki egyhangulag elítélte Rákosi-Gerő időszak 12 évi káros politikai és gazdasági önkényét. Mérhetetlenül becsapottnak érezték magukat. Mindenki

nagy tömeg állította meg őket. Azt mondták nekik, hogy ne menjenek tovább, mert a szovjet csapatok tűz alatt tartják a Nagykörutát. Teleki alez. ezért leszállította a tiszt bajtársakat a kocsikról és őket a Rákóczi térrel szemben lévő egyik mellékutcában sorakoztatta.

8

- Időközben egy harckocsi megérkezett Márton ezds., akinek Teleki alez. jelentette a helyzetet. Márton ezds. harckocsijával a csoport élére állt, utasítására Teleki alez. csoportja a Rökk Szilárd utcába ment. Amikor ebbe az utcába bement a csoport, a házakból egyszerre igen sok fegyveres polgári személy vette körül őket, az ablakokból pedig géppuskák és golyószórók irányultak rájuk. Teleki alez. most már tisztában volt azzal, hogy a felkelők nem teszik le a fegyvert. Az akadémiai csoport igen nehéz helyzetbe került a felkelőkkel szemben, akiknek módjukban állt az akadémiai csoportot egy szálig kiirtani. Közben besötétedett. Teleki alez. véleménye szerint Márton ezds., miután látta, hogy az akadémiai csoport milyen veszélyes helyzetbe jutott, manőverezésbe fogott, hogy az ott lévő 150 főnyi tisztet megmentse. Teleki alez véleménye szerint Márton ezds. előtt két lehetőség volt, melyekből választhatott: - vagy az egész tiszticsoport elpusztul, - vagy pedig megfelelő manőverezéssel kihúzza az ójszakát, megvárja a reggelt és ezzel megmenti a 150 fő életét. Márton ezds. a második lehetőséget választotta. Ezért Márton ezds. a következőket mondta a felkelőknek:

"Ő elmegy a szovjet csapatokkal tárgyalni, hogy a tüzszünet értelmében vonuljanak vissza Budapestről. Ha a szovjet alegységek kivonulnak, akkor ez a csoport fogja átvenni az általuk megszállott körzetet annak további biztosítására."

Távolléte idejére Márton ezds. a parancsnokságot Nagy Tibor alez-nek adta át, aki Márton ezds-sel együtt harckocsin érkezett meg.

8

A felkelőket igen nehezen lehetett meggyőzni arról, hogy Márton ezds. nem akarja őket becsapni és csak hosszabb rábeszélés után sikerült elhitetni velük, hogy 20.00 után Márton ezds. harckocsijával a Baross utcába fordult be és a szovjet parancsnokságra ment tárgyalni. A tiszti csoport továbbra is a Rökk Szilárd utcában maradt, illetve a Baross utca és a Nagykörut sarkán lévő téren tartózkodott, a tömeg által körülfogva. Márton ezds. kb. 3 óra hosszat volt távol. A felkelők már arról beszéltek, hogy Márton ezds. becsapta őket. Végre Márton ezds. visszaérkezett és elmondta, hogy a szovjet parancsnokságon megtörtént a megegyezés. A felkelők ezt nagy lelkesedéssel fogadták. Márton ezds. megkérdezte a tömeget, hogy hajlandó-e őt parancsnoknak és Nagy Tibor alez-t parancsnok helyettesül elfogadni. Ha igen, akkor álljanak sorakozva a tiszti csoport mögé. Ezt a parancsot azonban a tömeg nem hajtotta végre. Ehelyett két oldalt közrefogták a tiszti csoportot, mert még mindig bizalmatlanok voltak egyrészt Márton ezds., másrészt a tiszti csoport iránt. Végre nagy nehezen összerendeződtek és a menet elindult a Kálvin térig. Ott a csoport széthúzódott a Muzeumtól a Szabadság-hidig és így szétszóródva várta a reggelt. Kb. reggel 6 órakor kocsira szálltak és visszajöttek az Akadémiára.

Ez alkalommal a felkelők kb. 20 szovjet katonát fogtak el, akiket ott a helyszínen ki akartak végezni. A kivégzésüket az akadémiái tiszti csoport akadályozta meg. A szovjet

harcosokat a legközelebbi szovjet parancsnokságnak adták át. Meg kell mondani, hogy a jelenlévő felkelők nagy része teljesen részeg állapotban volt.

Az egész akció a felkelők szemében kedvező színben tüntette fel a Zrínyi Akadémiát. Az akcióra vonatkozóan Solti alez-nak az volt a véleménye, hogy: "... fent nem egészen értenek egyet ezzel az akcióval, de a történelem majd igazolni fogja, hogy helyes volt-e ez, vagy sem?..."

Ez az akció egyébként az Akadémia egész személyi állományának nagy része előtt ma is teljesen homályos maradt.

Este a Műszaki tagozat parancsnok az Akadémia parancsnokától azt a parancsot kapta, hogy egy szovjet katonát vigyen el a József központba, majd onnan egy szovjet fhdgy-ot és két szovjet harcost, valamint egy tolmács fhdgy-ot vigyen be a szovjet csapatok által megszállva tartott H.M-be. Különböző felkelő csoportok többizten akarták átkutatni a gépkocsit, amit azonban sikerült a műszaki tagozat csoportjának megakadályozni. Végeredményben a szovjet tisztet és harcosokat ópságban beszállították a H.M-be.

(25)
- ÁVH. laktanya felozlatása után több volt ÁVH. tiszt jelentkezett az Akadémia parancsnokságon és kérte, hogy saját érdekükben vegyük őket őrizetbe. Ezek a következők voltak:

Schrankó György áv. fhdgy.

Zsombok Lajos áv. fhdgy.

Dobi Béla áv. fhdgy.

Végh Ferenc áv. hdgy.

Elekes István áv. tőrm.

Remete István áv. törm.
 Timár Mátyás áv. fhdy.
 Suta János áv. örv.
 Tóth József áv. örv.
 Mándi Ferenc áv. örv.
 Böhm János áv. ör.
 Bánóczki Ferenc áv. törm.
 Suskó János áv. törm.
 Dónát Jenő áv. fhdy.
 Ordó György áv. fhdy.
 Barna László áv. ör.
 Horváth József áv. ör.
 Budaházi János áv. ör.
 Csernai László áv. ör.
 Orosz Sándor áv. hdgy.
 Ujhelyi György áv. szds.
 Szakács László áv. szds.
 Kiss F. János áv. hdgy.
 Illicfalvi László áv. hdgy.
 Vass Tibor áv. fhdy.

- Egyes ÁVH-s tiszteket az Akadémia szü. oszt. vezető-
 je igazolvánnyal is ellátott.

A Volt ÁVH. tiszteken kívül az Akadémia még két szovjet
 harcosnak is menedéket nyújtott, akiket később a csapatukhoz
 irányítottunk. Ezenkívül kilőtt szovjet gépkocsikat és motor-
 kerékpárokat is bevontattunk az Akadémiára és azokat később
 a parancsnokságuknak átadtuk. A fent említett két szovjet
 katonát magyar egyenruhába átöltöztetve tudtuk csak átküldeni
 a szovjet parancsnokságnak.

Eznek a feladatnak végrehajtása 31-ig tartott.

- Okt. 30-án Dienes ezd. Márton ezds-től parancsot kapott arra, hogy lo fővel menjen ki a Corvin közbe az ottani fegyveres felkelők katonai egységekbe történő megszervezésére. A kiküldött lo fő szakaszparancsnok lett. A "Corvin csoport" szembenállt a "Kilián"-nal és Márton ezds-t akarta Honvédelmi Miniszternek. Nov. 3-án tisztjeinket hazaküldték és másnap már nem is mentek vissza.

- Az Akadémia Parancsnok parancsára egy tisztekből álló részleg Végvári Márton őrgy. parancsnoksága alatt az ÁVH. számára rendőregyenruhát szállított Aradi utcai helységükbe.

- Az Akadémia Parancsnok parancsa szerint az ÁVH. lak-tanya őrzését az Akadémia vette át.

- Aradi őrgy. parancsot kapott az Akadémia Parancsnoká-tól, hogy 40 fő tiszttel vegye át a Parlament őrzését. A Par-lamentőrség november 4-ig helyén maradt. November 4-től november 7-ig a Parlamentben volt ak. November 7-én a felvál-tó szovjet csapatok hazaküldték őket.

- E naptól kezdve november 3-ig terjedő időszakban az Akadémia parancsnokát rendszeresen több felkelő vezető keres-te fel, akikkel különböző tárgyalásokat folytatott. A tárgya-lásokról a bizottság tagjainak nincs tudomása. Ezek a tárgya-lások részben az Akadémián, főleg azonban Akadémián kívül folytak, különböző helyeken.

- Különböző atrocitások megszüntetésére Trepper ezds. parancsára járőröket rendeltünk ki. / Oktogen-tér, stb. /

Események október hó 31-én.

/ szerda /

- A Kilián Laktanyából 10 főből álló felkelő csoport megjelent a Bajcsy Zsilinszky Laktanyában és az Akadémiától kirendelt őrségtől fegyvereket kért. Zentai alez. parancsára a fegyverek kiadását megtagadták.

- Nagy Imre szds. parancsnoksága alatt 8 főt a Nádor utcai pántház védelmére rendeltek ki.

- Tovább folyt az egyes objektumok védelme és a különböző járőrözések.

Különös esemény nem történt.
